

Spojenci Orbán a Babiš, Jourové navzdory. Putin Maďarsku pomohl, Merkelová ztratila. Profesor Kiszelly přináší souvislosti

- CZ24 News | 30. září 2021

EU: Maďaři mají EU rádi, ale domnívají se, že by potřebovala reformu, říká profesor Zoltán Kiszelly, ředitel politického think-tanku Századvég, renomované maďarské výzkumné instituce. Visegrádská čtyřka funguje jako pragmatický nástroj pro ochranu zájmů zemí střední Evropy. Kiszelly upozorňuje, že Maďaři si nepřejí, aby jim migraci, „zelenou“ energii nebo elektrické automobily vnucoval Brusel. „Pokud chtějí Němci skočit do kašny, nechceme být nuceni skákat tam za nimi,“ podotýká Kiszelly. Ale „pragmatická“ spolupráce V4 může mít i dalekosáhlejší důsledky, jak ilustruje vztah Andreje Babiše s Viktorem Orbánem.

Popisek: Profesor Zoltán Kiszelly, ředitel politické analýzy think-tanku Századvég

Minulý týden se oba naši premiéři shodli na důležitosti V4. Viktor Orbán poděkoval Čechům za naši pomoc u maďarských hranic v roce 2015. Domníváte se, že V4 představuje budoucnost EU?

Evropská unie sestává z mnoha regionálních spoluprací, jmenujme například Benelux, Pobaltí, Skandinávce... velkou spoluprací představují Francouzi a Němci (smích) anebo je tu ta naše, Visegrád. Západní státy se čas od času pokoušejí ji rozdělit. Je tu Výmarský trojúhelník (*volná spolupráce Francie, Německa a Polska, pozn. red.*), je tu Slavkovská deklarace (*volná spolupráce Rakouska, České republiky a Slovenska, pozn. red.*), která začala mezi sociálními demokraty a stále pokračuje.

Jsou to dobré regionální iniciativy, ale Visegrád je iniciativou politickou. Protože máme společnou historii, společnou kulturu, společné zájmy, jsme schopní pochopit jeden druhého. To znamená, že Visegrádská čtyřka je jednou z koalic v rámci Evropské unie a čas od času může spojit síly s jinou

regionální koalicí, nebo s velkými členskými státy.

Domnívám se, že je pro naše země žádoucí, aby spolupracovaly, a nikoli aby stály osamoceny. Pokud je tu společný zájem, jednáme společně. Pokud tu není, tak nikoliv.

Takže je to v zásadě spolupráce pragmatická...

... přesně tak.

Domnívají se Maďaři, že Evropská unie potřebuje reformu?

Je velmi důležité zdůraznit, že přinejmenším 81 % Maďarů podporuje členství v Evropské unii, ještě více lidí pak podporuje členství země v NATO. Také voliči vládnoucího Fideszu – 70 % z nich podporuje členství v EU – tedy není tu žádná snaha o „HUXit“. Budeme ti poslední, kteří nakonec zhasnou (smích).

Ale nejméně 76 % Maďarů si myslí, že by Evropská unie měla být reformována. To znamená, že by migrace a příchod lidí s odlišnou kulturou a vyznáním neměly být vynuceny. Dále jsou tu věci jako LGBT ideologie a například klimatická změna... Maďaři milují maso. Chtějí řídit své automobily. Každý chápe, že bychom se měli začít měnit, ale ne z dneška na zítřek a ne doktrinnickou cestou, ale pomocí dobrovolných, volnotržních řešení.

Evropská unie by nás měla nalákat, a nikoli donutit, abychom vyměnili fosilní paliva za elektrickou energii. Neměla by na to spěchat, a pokud půjde o tržní řešení, bude to mnohem lepší, než když to bude vynucené.

A domnívají se Maďaři, že jim to je vnucováno?

Ano! Protože někdo v Bruselu, nebo skupinka lobbistů, něco implementuje a my se poté musíme podřídit. Ale není tu žádná diskuse! A pokud se ozveme třeba ohledně migrace, pak jsou naše rozhodnutí zvrácena Soudním dvorem EU (CJEU). Migrační vlna z roku 2015 je obecně dobrým příkladem takové situace. Bylo zde učiněno rozhodnutí přijmout uprchlíky na základě dobrovolnosti a poté se z toho stalo většinové rozhodnutí přetavit dobrovolnost do povinných kvót. Toto se nám nelíbí a mnoho lidí se domnívá, že by ten proces měl být transparentnější.

Máte údaje o tom, nakolik si Maďaři myslí, že jsou jejich zájmy v Evropské unii dobře zastupovány?

Maďaři si obecně Evropskou unii velmi pochvalují, pokud jde o společný tržní prostor nebo záležitosti typu Erasmus či program inovací. Je nás jen deset milionů, ve vztahu k USA nebo k Číně nejde o velkou sílu. Oněch 500 milionů lidí v EU může dohromady jednat jakožto jeden velký trh. Maďaři si toto uvědomují a podporují to. Ale máme s Evropskou unií problém v tom, že nechceme odevzdávat další pravomoci do Bruselu. Pokud bych to měl říci vlastními slovy: My, Maďaři, vycházíme ze stejného bodu, ve kterém byli Britové před brexitem.

Měli byste se podívat na studii britské vlády, nazvanou [The Balance of Competences Review](#), publikovanou v roce 2014. Také existuje ještě druhá podobná studie od nizozemské vlády. Obě identifikují společný tržní prostor jako prospěšný, brilantní, ale nechtějí dávat Bruselu žádné další kompetence. Britové si také některé pravomoci chtěli stáhnout z Bruselu zpět, například v otázkách migrace a zahraničních pracovníků. Chtěli to omezit na 100 tisíc lidí ročně, ale to je dohromady i s německými doktory, francouzskými conciérge v hotelech a s instalatéry z Maďarska a z Polska. To znamená, že aby došlo k naplnění britských požadavků, muselo by se sáhnout do existujících smluv,

což nikdo nechtěl.

Pokud je tu koalice členských států, které na dané věci mají zájem, tak s tím není žádný problém. Mohou své záměry uskutečnit a máme vůči nim jen jedinou prosbu: nechte otevřená vrátka pro ty zatím nerozhodnuté. Poté funguje takzvaný efekt přelévání, tedy pokud opatření funguje v jedné zemi, ostatní budou následovat. A pokud půjde o dobrou věc, my budeme ti první, kdo se přidá. A druhá důležitá věta: pokud chtějí Němci skočit do kašny, nechceme být nuceni skákat tam za nimi.

Takže to celé lze shrnout jako otázku dobrovolnosti...

... ano. Mít vlastní tempo, neměli byste být někým nuceni pospíchat...

... což nyní ovšem chybí...

... ano! Protože když jste do něčeho nuceni, nemáte potom podporu vlastních lidí, naopak máte mnoho dodatečných nákladů, nejen těch materiálních, ale svou daň si to vybírá na mysli, na zvycích, na soudržnosti. Měli bychom brát občany jako hlavní prioritu. Například nemůžeme lidem říkat, že mají opustit svá auta se spalovacími motory, pokud si ti samí lidé nemohou dovolit elektrická auta. A navíc elektrických aut ještě není dostatek. Pokud neexistují řešení, nelze dojít k porozumění.

Již jsme lehce načali vztah mezi premiéry Viktorém Orbánem a Andrejem Babišem. Premiér Babiš je nyní na návštěvě Maďarska (rozhovor byl uskutečněn 23. září, pozn. red.) a za týden se premiér Orbán vydá do České republiky, příhodně se tak stane krátce před našimi parlamentními volbami. Spatřujete v tom náznak ochoty Viktora Orbána pomoci Andreji Babišovi před volbami?

Ano, jistě. Mezi těmito dvěma premiéry probíhá excelentní spolupráce, ačkoli jsou každý v jiné unijní frakci (*Fidesz byl do letošního roku v EPP, nyní nepatří k žádné frakci. ANO je členem ALDE, pozn. red.*) a také navzdory paní Věře Jourové, volbě pana premiéra Babiše, která, řekněme, není zrovna přítelem Maďarska (smích). Její představa o demokracii se liší od té naší.

Myslím si, že vzájemná spolupráce našich zemí je velmi dobrá, Maďarsko také pomohlo České republice s vakcínou (*doposud jsme od Maďarska darem/půjčkou získali takřka 250 tisíc dávek vakcín, pozn. red.*), neboť zde byla taková potřeba a pan premiér Babiš má pro Maďarsko a Polsko pochopení.

Podle mě pan premiér Babiš svou cestu do Maďarska i pozvání pana premiéra Orbána připravuje především proto, že se domnívá, že z ní může politicky těžit. Pokud by se na tom většina Čechů neshodla, myslím, že by k žádné návštěvě nedošlo.

Takže když se vás zeptám, zda jsou Orbán s Babišem „přirozenými spojenci“...

... jsou pragmatickými spojenci.

Máte nějaké údaje o tom, jak Maďaři hodnotí premiéra Babiše?

Ne, tento vztah neměříme. Víme ale, jak se dívají na jiné, například na Putina, Merkelovou...

... a výsledky?

Putina si považují. Merkelové si také ve velké míře vážili, než přišla migrační krize. Od té doby ale značnou část podpory ztratila. Pana Putina si váží kvůli jeho pozici právě v otázce migrace a také proto, že naší zemi pomohl s vakcínou. Obdrželi jsme dva miliony dávek Sputniku, jeden milion

Maďarů je s ním naočkován. V tom čase navíc z Bruselu přicházelo vakcín pomálu.

A co Emmanuel Macron?

Pan Macron začal jako protějšek Viktora Orbána. Paní Merkelová nechtěla zaujímat extrémní pozice, toto ona velmi ráda nechává jiným. A v jeden čas to byl pan Macron, kdo se této role zhostil, poté pan Juncker, posléze další. Viktor Orbán byl v jednom rohu a Emmanuel Macron byl po dlouhou dobu v tom opačném. A v tu chvíli mohla Angela Merkelová začít vyjednávání. To je německá pozice, dostat se do středu a umožnit jednání.

S panem Macronem máme velmi pragmatický vztah, jehož líbánek lze spatřovat ve zvolení Ursuly von der Leyenové. Když Manfred Weber (*další z kandidátů na post předsedy Evropské komise, pozn. red.*) veřejně poznamenal, že nestojí o podporu Maďarů ve volbě předsedy Evropské komise, pan premiér Orbán reagoval: dobře, když nechcete naši podporu, tak ji mít nebudete. Dalším Spitzenkandidátem byl Frans Timmermans, ale jak Orbán, tak Macron měli se samotným systémem Spitzenkandidátů problém. Nechtěli, aby to byl automatismus, kterým se volí předseda Evropské komise. A tak Emmanuel Macron zavolał Viktoru Orbánovi a řekli si: pojďme najít nového kandidáta.

Pan premiér Orbán poté pozval pana Kaczyńského, pana Salviniho a další, aby se spolu s nimi postavili systému Spitzenkandidátů a podpořili jiného uchazeče, například Ursulu von der Leyenovou.

S Francií máme také některé společné cíle, například zemědělskou politiku, dotace, to je důležité pro obě země. Stejně tak oba státy chtějí stavět nové jaderné elektrárny a požadovaly po Bruselu, aby přijal jadernou energii jakožto uhlíkově neutrální způsob energetické produkce. Také nám záleží na silné evropské armádě. Maďarsko souhlasilo s nákupem helikoptér Airbus. Bylo to jisté gesto vůči Francii a na oplátku se některé části těchto helikoptér postaví v Maďarsku, což nám pomůže navýšit HDP a vytvořit pracovní příležitosti. Takže s Francií máme takovýto pragmatický vztah a od té doby se utoky pana Macrona vůči premiéru Orbánovi výrazně omezily. Ještě doplním, že 50 maďarských vojáků pomáhá francouzské misi v Mali.

Jak je na tom tedy Macron u maďarské veřejnosti?

Příliš oblíbený není... řekněme, že z historie si s Francouzi odnášíme určité vzájemné napětí a pozorujeme ve francouzské politice pokračující trend, snahu využívat nás coby nástroj k vytváření napětí s Německem. O to nestojíme.

Pokud máme někde společné zájmy, můžeme se domluvit ad hoc, ale obvykle se ty francouzské od našich liší.